

Sectie Bestuurskunde

LEREN VAN TWEE VUURWERKRAMPEN

NIEUWE INZICHTEN IN HET VERLEDEN
GEVAREN IN HET HEDEN
HANDVATTEN VOOR DE TOEKOMST

Technische briefing Tweede Kamer
21 december 2023

René Torenvlied
Matthijs Moorkamp (Radboud Universiteit)
Simon Couwenberg
Michiel Heldeweg

UNIVERSITY
OF TWENTE.

OPDRACHT TWEEDE KAMER

GROTE BEZORGDHEID OVER VUURWERKRAMPEN CULEMBORG/ ENSCHEDE

- **Onderzoek verzocht door Tweede Kamer**
- **Aanleiding: motie Kamerlid Leijten (SP)**
Nieuw onderzoek naar:
 1. Rol van de rijksoverheid zou zijn weggepoetst
 2. Niet geleerd zou zijn van 'Culemborg'
 3. Onvoldoende geleerd zou zijn na 'Enschede'
- **Briefing vandaag is startpunt**
 - Bezorgdheid Tweede Kamer volkomen terecht
 - Handvatten voor vervolg-handelen Tweede Kamer

ROL RIJK

RIJKSOVERHEID SCHOOT ERNSTIG TEKORT BIJ CONTROLE OP 'TE ZWAAR' VUURWERK

- **Twee gescheiden werelden (tot 2002)**
 - *Rijksoverheid*: vergunning om (zeer) zwaar vuurwerk te 'bezigen' op evenementen en 'af te leveren'
 - *Gemeenten*: milieuvergunning stond opslag daarvan meestal niet toe
- **Vuurwerkbedrijven sloegen 'te zwaar' vuurwerk op.**
Rijksoverheid:
 - Kende aangemeld 'zwaar' vuurwerk
 - Grote kans gemist / faalde bij controle opslag
- **Nieuwe inzichten in rol rijk**
 - Nieuw licht op veronderstellingen bij beoordeling staatsaansprakelijkheid

VEILIGHEIDSPROBLEEM

SE FIREWORKS IS ILLUSTRATIE VAN PRAKTIJK VUURWERKBEDRIJVEN

- **Veel vuurwerkbedrijven hadden ‘zwaar’ vuurwerk aangemeld bij rijksoverheid i.v.m. bezigingsvergunning**
 - SE Fireworks tot oktober 1999 al 90 evenementen
 - Ook zwaarste gevarensklassen
- **Veel vuurwerkbedrijven mochten ‘zwaarste’ gevarensklassen vuurwerk van gemeente niet opslaan maar deden het toch**
 - Vaak foutief opgeslagen als ‘licht’ geëtiketteerd
 - Bij SEF niet opgemerkt door rijksoverheid bij controle
- **Desondanks informeerde SE Fireworks op 13 mei 2000 de brandweer verkeerd**
 - Tot twee keer toe: “alleen 1.4 opgeslagen”
 - Brandweer handelde als (zeer) grote brand
 - Bij juiste informatie: evacueren en afstand houden

NIET GELEERD NA CULEMBORG

TERWIJL RIJKSOVERHEID WIST VAN GEVAAR OP MASSA-EXPLOSIE

- **Aanbevelingen over Culemborg niet opgevolgd**
 - Geen duidelijkheid gevarenclassificatie
 - Geen inventarisatie opslagpraktijken
 - Expliciete waarschuwingen TNO over herhaling scenario Culemborg tot eind 1999 genegeerd
- **Waarom niet?**
 1. Hoogoplopend conflict ministeries
 - Voortdurend afschuiven
 - Hierdoor geen besluit professioneel vuurwerk
 2. Onderzoek naar vuurwerk moeizaam
 - Eigenschappen/ kwaliteit vuurwerk instabiel
 - Massa-explosiviteit onvoorspelbaar
 - TNO-onderzoek gefragmenteerd
 - Opdrachtgever Defensie (bureau AMV) functioneerde niet

VLAK NA ENSCHEDE

MINISTERIES VEEGDEN STRAATJE SCHOON

- **Cruciale informatie niet opgenomen in rapportages**
 - Probleem parallelle vergunningverlening
 - Conflict ministeries
 - Falen om professioneel vuurwerk te reguleren
 - Integriteitsproblemen bureau AMV Defensie
 - Veiligheidsprobleem Nederland rond 2000
- **Afwentelen verantwoordelijkheid**
 - Ministeries wentelden schuld op elkaar af
 - Ambtelijke top beïnvloedde inspecties oneigenlijk
 - Zoeklicht op gemeente Enschede
- **Geleerd:** Onafhankelijke OVV
- **Verkeerd leren:** Aanpak verkokering rijksdienst

LEREN NA ENSCHEDE

AANDACHT VOOR PROFESSIONEEL VUURWERK, MAAR PROBLEMEN BLIJVEN

- **Vuurwerkbesluiten vanaf 2002**
 - Probleem parallelle vergunningverlening opgelost en conflict ministeries geslecht
 - Opslag professioneel vuurwerk aangescherpt
 - Vereenvoudiging toezicht en handhaving
 - Integratie Europese pyro-richtlijn (CE-certificering)
- **Internationaal veel gedaan**
 - Default-lijsten bureauclassificatie
 - Grootschalig onderzoek: CHAF
- **Nog steeds problemen**
 - Gevaren opslag 1.4 vuurwerk
 - Verwarrende classificatieselsels (CE / ADR)
 - Versoepeling eisen consumentenvuurwerk
 - Examinering door vuurwerkbranche
 - Organisatie van toezicht verdient aandacht

OPSLAG 'LICHT' VUURWERK NOG STEEDS GEVAARLIJK

BIJ BRAND IN OPSLAG VUURWERK 1.4 KANS OP MASSA-EXPLOSIE

- **Gevarenclassificatie van vuurwerk niet betrouwbaar**
 - Kwaliteit vuurwerkproducten niet stabiel
 - Correct classificeren blijkt heel moeilijk
- **Veilig geacht vuurwerk kan massa-explosief reageren bij brand**
 - Ook relatief 'licht' geclassificeerd vuurwerk.
 - Zelfs in veilig geachte gaasverpakking
- **Veiligheidsafstanden en blusinstructies moeten worden heroverwogen**
 - Consumentenvuurwerk in opslag bij brand behandelen als 'zwaar' vuurwerk
 - Politiek-maatschappelijke oordeelsvorming over risico's

HANDVATTEN VOOR LEREN

VERBETERING LEERVERMOGEN RIJKSOVERHEID NA RAMPEN

- **Extern veiligheidsbeleid vuurwerk**
 - Differentieer afwegingen veiligheidsdomeinen
 - Integreer gescheiden werelden TK-commissies
 - Garandeer professioneel toezicht
- **Transparante informatiecultuur**
 - Bescherm klokkenluiders
 - Versterk informatiepositie Tweede Kamer, art. 68
 - Verbeter informatiehuishouding overheid
- **Onafhankelijkheid van onderzoek**
 - Heroverweeg positie TNO: marktpartij met monopolie
 - Maak NIPV onafhankelijk van bestuur veiligheidsregio's
- **Leercultuur**
 - Maak mogelijk dat fouten (kunnen) worden erkend
 - Geef één ministerie voortouw bij leren